

ACTA

VAN DE

GENERALE SYNODE

DER

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

IN DEN NAAM ONZES HEEREN JEZU CHRISTI

den 17^{den} Juni 1892

GEHOUDEN TE AMSTERDAM.

EERSTE EN EENIGE SESSIE.

Den XVII Juni in het jaar Duizend acht honderd twee en negentig.

Vrijdags na den middag.

ART. 1.

In liet jaar na de geboorte onzes Heeren en Zaligmakers Jesu Christi, duizend acht honderd twee en negentig, op den zeventienden dag van Juni, is vergaderd geweest en te één ure aangevangen in den naam en de vreeze des Heeren eene Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. Deze vergadering vond eene toebereide plaats in het kerkgebouw op de *Keizersgracht, Zuidzijde, te Amsterdam.*

Als de afgevaardigden der verschillende Provinciale Synoden en Classen, de professoren en de genoodigde adviseurs gezeten waren, heeft Ds. WILLEM HENDRIK GISPEN, predikant te Amsterdam, de Synode geopend.

Nadat de vergadering had gezongen uit den 106^{en} Psalm, verzen 25 en 26:

Dies hebt G', o God! hun last verlicht,
Zelfs voor huns vijands aangezicht.
Verlos ons ook, als onze vad'ren.
Wil ons, nog overal verspreid,
Genadig weer bijeen vergad'ren;
Zoo word' uw Naam en roem verbreed.

Geloofd zij Isrels groote God!
Zijn gunst schenk' ons dit heilgenot; Zoo
zullen wij zijn goedheid danken.
Dat al wat leeft Hem eeuwig eer! Al 't
volk zegg' Amen, op mijn klanken!
Juich, aarde! loof den Opperheer!

en de Praeses had voorgelezen uit den Woorde Gods Psalm 126:

Een lied Hammaälôth.

1. Als de HEERE de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die droomen.
2. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich; toen zeide men onder de Heidenen: De HEERE heeft groote dingen aan deze gedaan.
3. De HEERE heeft groote dingen bij ons gedaan; *dies* zijn wij verblijd.
4. O HEERE! wend onze gevangenis, gelijk waterstromen in het zuiden.
5. Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.

6. Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en weenende; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven.

ging hij voor in den gebede.

ART. 2.

Daarna heeft de Praeses mededeeling gedaan van de besluiten, die, letterlijk gelijkloidend, waren genomen door de laatste Algemeene Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk (den 16^{den} Juni 1.1.) en door de laatste Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken (insgelijks den 16^{den} Juni 1.1.) tot de alsnu plaats vindende vereenigde zitting. Die besluiten luiden aldus:

De Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, zitting houdende te Amsterdam op 16 Juni 1892,

Van oordeel, dat er, na de onderhandelingen, die tusschen *de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden* en *de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken van 's Gravenhage*, in den jare 1891, en sedert door de Deputaten van beide Synoden gevoerd zijn, — geen wettige oorzaak meer aanwezig is, waarom de Kerken, die zij vertegenwoordigt, in de meerdere vergaderingen gescheiden zouden blijven van die der Christelijke Gereformeerde Kerken;

verklaart in naam har er Kerken, dat deze van nu voortaan bereid zijn, in één zelfde Kerkverband saam te leven en in een zelfde Generale Synode en mindere vergaderingen saam te komen met de Kerken, vertegenwoordigd door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, en *besluit* dienvolgens:

ten eerste, deze vereeniging tot stand te brengen op den grondslag van de gemeenschappelijke belijdenis der Drie Formulieren van Eenigheid, van de Gereformeerde Kerkenordering (laatstelijk in 1619 bevestigd), en van hetgeen tusschen de Synoden van Leeuwarden en 's Gravenhage, bovengenoemd, is overeengekomen, en voorts ingevolge opdracht dezer Synoden door hare Deputaten is verricht, hetwelk thans door de beide Synoden van Amsterdam is goedgekeurd;

ten tweede, om, als blijkens de credentiebrieven daartoe gemachtigd, op Vrijdag 17 Juni 1892, in het gebouw der Keizersgrachtkerk, met de afgevaardigden en adviseerende leden van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, in vereenigde zitting saam te vloeien als *Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, indien althans vóór dien tijd bericht zal zijn ingekomen, dat de als Bijlage A bij dit besluit gevoegde reeks van nadere bepalingen ¹⁾, die zij zelve hiermede verklaart goed te keuren, eveneens door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk is aangenomen;

ten derde, om haar moderamen te machtigen, ineen te smelten met het moderamen van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, opdat dit gemengde moderamen de vereenigde zittingen leide; met dien verstande, dat bij gelijkheid in qualiteit de oudere in jaren vóór den jongere ga;

ten vierde, om onverwijld van dit besluit bericht te zenden aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk;

en *ten vijfde*, de Generale Synode te machtigen, aan de Hooge

---

¹⁾ Art. 105 van de Handelingen der Chr. òer. Synode.

Regeering namens haar van dit genomen besluit kennis te geven, en drie Deputaten voor correspondentie met de Regeering tot op de eerstvolgende Generale Synode aan te wijzen.

Bovenstaand besluit is met eenparige stemmen aangenomen, en van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk is bericht ingekomen, dat zij de nadere bepalingen heeft aangenomen, zoodat dit besluit rechtskracht heeft erlangd.

A. KUYPER.
G. VAN GOOR.
L. H. WAGENAAR.
J. H. FERINGA.

Amsterdam, 16 Juni 1892.

De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, zitting houdende te Amsterdam op 16 Juni 1892,

Van oordeel, dat er, na de onderhandelingen, die tusschen de *Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken van 's Gravenhage*, en de *Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden*, in den jare 1891, en sedert door de Deputaten van beide Synoden gevoerd zijn, — geen wettige oorzaak meer aanwezig is, waarom de Kerken, die zij vertegenwoordigt, in de meerdere vergaderingen gescheiden zouden blijven van die der Nederduitsche Gereformeerde Kerken;

verklaart in naam harer Kerken, dat deze van nu voortaan bereid zijn, in één zelfde Kerkverband saam te leven en in een zelfde Generale Synode en mindere vergaderingen saam te komen met de Kerken, vertegenwoordigd door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, en *besluit* dienvolgens:

ten eerste, deze vereeniging tot stand te brengen op den grondslag van de gemeenschappelijke belijdenis der Drie Formulieren van Eenigheid, van de Gereformeerde Kerkenordering (laatstelijk in 1619 bevestigd), en van hetgeen tusschen de Synoden van 's Gravenhage en Leeuwarden, bovengenoemd, is overeengekomen, en voorts ingevolge opdracht dezer Synoden door hare Deputaten is verricht, het welk thans door de beide Synoden van Amsterdam is goedgekeurd;

ten tweede, om, als blijktens de credentiebrieven daartoe gemachtigd, op Vrijdag 17 Juni 1892, in het gebouw der Keizersgrachtkerk, met de afgevaardigden en adviseerende leden van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, in vereenigde zitting saam te vloeien als *Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, indien althans vóór dien tijd bericht zal zijn ingekomen, dat de als Bijlage A bij dit besluit gevoegde reeks van nadere bepalingen, die zij zelve hiermede verklaart goed te keuren, eveneens door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken is aangenomen;

ten derde, om haar moderamen te machtigen, ineen te smelten met het moderamen van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, opdat dit gemengde moderamen de vereenigde zittingen leide; met dien verstande, dat bij gelijkheid in qualiteit de oudere in jaren vóór den jongere ga;

ten vierde, om onverwijld van dit besluit bericht te zenden aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken;

en *ten vijfde*, de Generale Synode te machtigen, aan de Hooge Regeering namens haar van dit genomen besluit kennis te geven, en drie Deputaten voor correspondentie met de Regeering tot op de eerstvolgende Generale Synode aan te wijzen.

Bovenstaand besluit is met eenparige stemmen aangenomen, en van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken

is bericht ingekomen, dat zij de nadere bepalingen heeft aangenomen, zoodat dit besluit rechtskracht heeft erlangd.

W. H. GISPEN.
H. BEUKER.
C. v. PROOSDIJ.
J. WESTERHUIS.

Amsterdam, 16 Juni 1892.

ART. 3.

Krachtens deze besluiten moest het Moderamen bestaan uit de broeders WILLEM HENDRIK GISPEN en Dr. ABRAHAM KUYPER, predikanten van Amsterdam, *Praesides*, HENDERICUS BEUKER, predikant van Leiden en Dr. GERRIT VAN GOOR, predikant van Bunschoten, *Assessoren*, Dr. LUITJEN WAGENAAR, predikant van Leeuwarden, en CORNELIS VAN PROOSDIJ, predikant van Baarn, mitsgaders JOHANNES WESTERHUIS, predikant van Heerenveen, en JOHANNES HERMAN FERINGA, predikant van Klundert, *Scribae*. Deze laatstgenoemde was echter per telegram naar huis ontboden.

ART. 4.

De Praeses heeft hierop de Presentielijst gelezen, die aldus geteekend was:

a. Afgevaardigden der Provinciën en Classen:

Uit de provincie Groningen:

T. Bos, G. GEERDS en J. TEVES Tz., predikanten, en M. DEKKER, W. J. KIERS en J. BOER, ouderlingen.

Uit Friesland:

J. VAN ANDEL, J. WESTERHUIS, Dr. L. H. WAGENAAR, J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, R. K. BROUWER en F. W. SLUIJTER, predikanten, en Ds. A. W. NIJENHUIS, D. MOLENAAR, L. RUNIA, L. J. VISSER, K. PASMA en PH. DE WOLF, ouderlingen.

Uit Drenthe:

A. M. DONNER en J. GROENEWEGEN, predikanten, en G. A. BOSCH en J. VAN DALEN HZN., ouderlingen.

Uit Overysel:

J. BAVINCK, J. HESSELS en Dr. C. C. SCHOT Cz., predikanten, en G. OHMAN, I. KROON en L. C. CNOPIUS, ouderlingen.

Uit Gelderland:

W. J. DE HAAS, J. N. LINDEBOOM, J. H. F. GANGEL en D. KOFFIJBERG, predikanten, en F. TE WINKEL, L. F. VAN HULSTEYN, H. J. HAZELHOFF en G. VAN ZWALUWENBURG, ouderlingen.

Uit de provincie Utrecht:

M. VAN MINNEN, C. VAN PROOSDIJ, G. J. BARGER en Dr. G. VAN GOOR, predikanten, en J. VAN DER BIJL, G. BOS, G. DAVELAAR en J. DE RUYG, ouderlingen.

Uit Noord-Holland:

W. H. GISPEN, A. VAN DER SLUYS, Dr. A. KUYPER en J. LANGHOUT, predikanten, en D. SWAGERMAN JR., A. COLIJN, W. C. BREEN en P. VERMEULEN, ouderlingen.

Uit Zuid-Holland:

L. v. d. VALK, H. BEUKER, J. C. SIKKEL, W. F. A. WINCKEL, C. L. F. VAN SCHELVEN, D. BOONSTRA en K. FERNHOUT, predikanten, en C. M. VAN HEIJZELEDOORN, J. H. LANDWEHR, D. S. MEIJBOOM, A. HEIJGZ., M. VAN MUISWINKEL, W. A. VROLIJK SR. en M. VAN OSTENDE, ouderlingen.

Uit Noord-Brabant:

Js. VAN DER LINDEN, A. BRINK en J. H. FERGINGA (Art. 3), predikanten, en J. DEN BOER, G. VAN DER BEEK en K. DANE CZN., ouderlingen.

Uit Zeeland:

A. LITTOOIJ, L. BOUMA, en J. H. M. G. WOLF, predikanten, en D. MULDER, A. SCHEELE en P. MELIS PZN., ouderlingen.

Alle deze broeders waren blijkens het onderzoek der credentiebrieven, dat op de voorafgaande Synodale vergaderingen geschied was, door de Provinciën of Classen wel en wettig afgevaardigd, en gevolmachtigd, om ook samen te komen als Vereenigde Synode.

b. Hoogleeraren en Praeadviseurs:

Dr. H. BAVINCK, H DE COCK, DS. J. H. DONNER, Dr. W. GEESINK, L. LINDEBOOM, M. NOORDTJIJ, Dr. F. L. RUTGERS, S. VAN VELZEN SR., D. K. WIELENGA, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, DS. F. LION CACHET, DS. N. A. DE GAAY FORTMAN, DS. H. HOEKSTRA, W. HOVY, Mr. L. W. C. KEUCHENTUS, DS. P. J. W. KLAARHAMER, DS. H. W. VAN LOON, Dr. H. L. D. MATTHEWS, DS. L. NEIJENS, DS. B. VAN SCHELVEN, DS. A. H. GEZELLE MEERBURG, DS. E. KROVELD en Mr. D. P. D. FABIUS.

ART. 5.

Alsnu heeft de Praeses, Ds. W. H. GISPEN, uitgesproken de navolgende openingsrede:

Het is mij groot en wonderlijk, G. B., U te mogen begroeten en welkom te heeten in deze Vereenigde Zitting.

Wat ik daar voorlas uit den 126sten Psalm heeft beteekenis ook voor ons. Niet dat er zoo'n overeenkomst is tusschen Nederland en Babel, neen, de verhouding is omgekeerd. "Wij zijn in ons eigen vaderland in ballingschap geweest; als ballingen en pariahs hebben we omgezworven. Doch God heeft groote dingen aan ons gedaan. Dies zijn wij verblijd! Is het niet iets groots, dat wij hier mogen samen zijn op deze plaats, van deze schare omringd?"

Het is geweest in 't jaar 1836, dat in ditzelfde Amsterdam de eerste Synode gehouden werd van de „Gemeente Jesu Christi," zooals ze zich noemde. Ze werd gehouden op de Baan gracht in een *pakhuis*, in alle stilte, om der vervolging wil; op een plekje, waar de politie haar niet zoo dadelijk vinden kon.

Dat was de toestand ruim een halve eeuw geleden. En nu — wat heeft de Heere ons een reden gegeven tot het grootmaken van zijn heiligen Naam!

Toen „van buiten strijd, van binnen vrees." — Als de nederzettingen in Amerika moesten we eerst een bosch omhakken, eer we konden zaaien. We hebben toen wel eens wat uitgeroeid, dat moest blijven staan, en laten staan, wat moest worden uitgeroeid; doch

daar is een groot werk gedaan in den Naam des Heeren. Onze Broeders DE COCK, BRUMMELKAMP, VAN RAALTE, GEZELLE MEERBURG en zoovele anderen, danken nu reeds voor den smaad, dien ze op aarde mochten lijden; Professor VAN VELZEN is de eenige, door God gespaard, om nog dit werk te aanschouwen; kon hij nog tot u spreken, hij zou u toeroepen: „Kinderkens, hebt elkander lief!”

't Staat mij nog even levendig voor den geest, dat de Voorzitter der laatste Voorloopige Synode in zijne intrêerede als predikant hier te Amsterdam zeide:

„Wij moeten verbouwen of — verhuizen!” — Hij wist nog niet hoe. Hij heeft echter gedaan, wat hij doen moest.

Evenals de mannen van '34 hebben ook hij en de mannen, die met hem waren, gedaan wat ze konden. Ook zij zijn wederrechtelijk uit hun huis gezet. God heeft echter nieuwe woningen gegeven; ziet het hier in dit kerkgebouw; en niet het minst is hun wetenschappelijke arbeid rijk gezegend, zoo dat heel de Christelijke wereld nu deze gebeurtenis zal moeten aanvaarden als een feit, eenig in de geschiedenis van Neêrlands Kerken. Als wij ook dit aanschouwen, dan juicht ons harte: de Heere heeft groote dingen aan ons gedaan.

Gode zij dank vooral daarvoor, dat de mannen van '34 en '86 elkaar hebben leeren verstaan en begrijpen. Door zijne genade zijn wij vereenigd.

En nu heb ik U allen een goeden raad te geven.

Als morgen iemand tot mij komt en zegt: „dat had ik nu niet van u gedacht, dat gij u op de Doleerende lijn hebt laten brengen”, dan heb ik mij voorgenomen te zeggen „gij hebt gelijk”; en als tot u, Broeders, die vriend komt zeggen: „wel, wel, zijt gij nu toch Afgescheiden geworden? Dat had ik niet gedacht!” zeg dan ook maar: „gij hebt gelijk”----

Wij zijn nu één geworden; en God geve, dat wij eerlang zóó samengevloeid en saamgesmolten mogen zijn, dat niemand begrijpt, waar die samenstellende deelen zijn gebleven.

Het is toch geen samenvoeging van „ijzer en leem”, maar van ijzer met ijzer, van zilver met zilver, van goud met goud!

Die samenvoeging geschiedt in het *vuur*; — daarin, broeders, worden wij zóó vastgesmeed, dat alleen de kenner nog zal kunnen ontdekken, waar de samenvoeging ligt. Wij zijn gegaan en zullen nog gaan door het vuur van critiek en kwaadspreking. Nu, dat is goed. Wij hebben wel eens den hamer gebruikt, zoodat sommigen zeiden: „Ze slaan alles kort en klein.” Maar de God des hemels wist waar de slagen moesten neerdalen en Hij heeft onze harten bestierd en het vuur gebruikt om de gebroken deelen weder saam tot een geheel te maken, zoodat wij hier staan voor Overheid en Volk in 't midden der natie als ééne Kerk met den één en heerlijken *naam*, die onzen vaderen zoo dierbaar was, „de Gereformeerde Kerken in Nederland,” waarin alleen maar plaats is voor de Souvereiniteit van den Christus Gods!

Broeders! wij zijn innig verblijd. De jongeren wellicht alleen — verblijd. Zij zingen: De Heer wil ons in gunst aanschouwen; Hij zal Jeruzalem herbouwen, vergaren en in vree doen leven, hen, die uit Israël zijn verdreven. Wij, ouderen, denken ook aan het verleden. Wij hebben zoovele herinneringen. Een mensch kan gehechtheid hebben aan uitwendige dingen. Elks aandeel, dat hij gehad heeft in den kerkelijken strijd en in den gang der zaken, ligt daar, als een kapitaal, waarvan de Heere zegt: gij hadt kleine kracht, doch gij hebt mijnen Naam niet verloochend!... Dien Naam zij eere! In dien Naam roep ik u het „welkom” toe, Broeders van wederzijden! —

Met een enkel woord heet ik nog den ouden Vader VAN VELZEN welkom. Toen ik gisteren hoorde, dat Gij hier komen zoudt, dacht ik aan uw catechisaties, die ook ik in mijne jeugd genieten mocht, waarbij onzerzijds vaak schrikkelijke ketterijen openbaar werden. Dan vroegt gij: „hoe kom jelui daar toch aan?” Doch wij dachten, dat het een bovenmenselijke taak was om elke week een der 37 artikelen te leer en en maakten dan wel eens misbruik van uwe goedheid. Als gij binnen kwaamt in het ouderwetsche predikantencostuum heb ik menigmaal op uw driekanten hoed gestaard, en daarnaast me een koningskroon voorgesteld, schitterende van edelgesteenten. Als ik had mogen kiezen, ware toen reeds mijne keuze niet twijfelachtig geweest.

En waar ik nu als Voorzitter dezer Vereenigde Synode U mag welkom heeten, is mij dit een groot en wonderbaar voorrecht. Wij allen hier hebben U lief. Veelmalen heb ik in deze stad achtergebleven broeders hooren zeggen: „Ds. v. VELZEN heeft mij geleerd, wat Gereformeerd was.” De gevolgen van uw arbeid zijn verreikend geweest. Man van energie, toont Ge U, om U nog hierheen te laten dragen; man van energie zijt gij altijd geweest om door benden te dringen en over muren te springen. Gij draagt het eereteeken van den strijd voor 't Vaderland. Gij hebt een schooner strijd gevoerd. Eerlang gaat gij henen in de vreugde uws Heeren!

Ik weet niet, hoe het in den hemel is, maar als de gelukzaligen daar met elkaar spreken en belang stellen in den strijd en de blijdschap der Kerk op aarde, vertel dan uwen ouden medestrijders wat gij hier hebt aanschouwd, en hun vreugde zal groot zijn, als Gij hun toeroept: Ze zijn één!

ART. 6.

Hierop heeft de tweede Praeses, Dr. A. KUYPER, het woord erlangd, die ongeveer aldus sprak:

„Waarde Voorzitter! Al wat als praeses te zeggen was, is door u zoo kort en zoo uitnemend gezegd, dat ik niet anders dan daarop volmondig amen kan zeggen; daarin komt onze eenheid dus reeds uit. Ook ik weet, dat er over dit samenzijn vreugde is bij de engelen Gods, en daarom jubelt ook mijne ziel over de groote dingen, die de Heere onze God gedaan heeft. Den Simeon in ons midden roep ik met u toe: Laat nu, Heere, uw dienstknecht gaan in vrede naar uw woord, want den wensch zijner ziele hebt Gij hem gegeven. VAN VELZEN, gij zijt ook voor mij een broeder en vader in Christus geweest, en in u meest ligt de historische eenheid en de gemeenschap onzer Kerken bezegeld.

En nu, er is in de laatste dagen zoo veel opgeruimd, laat ook mij dan beginnen met een struikelblok uit den weg te nemen, dat ik op den weg gelegd had. In Den Haag heb ik aan het slot mijner rede een beeld gebruikt, toen ik uitriep: „Sion, trek nu uw bruijloftskleed aan, de dag van het blijde huwelijk komt straks!” Dit beeld neem ik thans terug. Want ik schrik op de enkele gedachte dat we hier voor eene huwelijkssluiting zouden staan. Wie toch zou dan in deze vereeniging *de man*, en wie *de vrouw* zijn, en bij wien zou de maritale macht berusten? Dat beeld van het huwelijk zou zoo opgevat niets dan één kolossale misgreep worden. Door mij alleen als tertium comparationis bedoeld, om aan te duiden, dat tusschen het huwelijk en de bruijloft nog een zekere tijd moest verlopen, zou het nu aan de vereeniging in den weg staan. Daarom, mijnheer de Voor-

zitter, weg met dat huwelijksbeeld, en heden een ander, beter beeld op den voorgrond. Zie, wanneer hier in Amsterdam onze lagere scholen uitgaan, zien wij langs onze Keizers- en Heerengrachten vaak benden jongens loopen, die, zoo dra zij elkander op een brug ontmoeten, met riemen en tasschen op elkaar inslaan, om geen andere reden dan omdat de een in deze, de ander in die school thuis behoort. Maar komt ge nu zes, zeven jaar later en ontmoet ge deze zelfde jonge mannen op de *Hoogeschool*, dan is alle veete vergeten, aan de worsteling van eertijds wordt niet meer gedacht en na behoorlijk ontgroend te zijn, omarmen ze elkander als broeders. De *hoogere* school maakte hen één. En zoo nu ook gingen wij dusver elk op eene eigen *lagere* school, en vlogen, omdat we tot eene andere school behoorden, elkander soms vrij hardhandig in het haar. Maar nu ontmoeten ook wij elkander saam op eenzelfde *hoogere* school, en is daarmee ook onze eenheid bezegeld. We zijn nu beiderzijds opgeklimmen tot een *hooger* standpunt, en juist in dat *hoogere* ligt onze hope voor de toekomst. Kiest ge dit beeld, dan gevoelen we ons saam één; maar dat huwelijksbeeld zou den twistappel onder de broederen werpen, en maar al te spoedig onze eenheid weer splijten doen. Ook hier geeft de historie ons eene les. Toen in onze Kerken na de dagen van Dordt het verschil tusschen Infra- en Supralapsarianisme aan de orde was, dacht niemand er aan, hier eene partijquaestie van te maken. Maar toen daarna de booze dagen van de Voetianen en Coccejanen zijn gekomen, heeft men onze Kerken uiteengescheurd, is men te kwader ure gaan bepalen, dat er op elke nominatie zooveel van de Voetianen en zooveel van de Coccejanen moesten staan, en heeft men al de kracht van het kerkelijk leven op dit ééne twistpunt saamgetrokken. Dat heeft toen onze Kerken verwoest en machteloos gemaakt en het is door dien boozen twist, dat ze zelve den triomf van het Rationalisme mogelijk hebben gemaakt. En datzelfde gevaar zou ons ook nu bedreigen, indien we van nu af aan in onze Kerkeraden, Classen en Synoden echt ouderwetsch gingen zeggen: „Laat in elke commissie en in elke vergadering zooveel mannen van 1834 en zooveel van 1886 gekozen worden.“ Tegen dat gevaar waarschuw ik u met al den ernst, die in mij is. De tweeheid moet nu uithebben, doordien we op de *hoogere* school van Christus saamkomen, in Hem, in Wien niet is man of vrouw, geen dienstknecht of vrije, maar in Wien ook niet zijn mag de Separatist of Doleantist.

Geachte Voorzitter, nog in een ander opzicht zou dat beeld van het huwelijk bedenkelijk kunnen worden. Gaat men ten huwelijk dan huwt men alleen wie men liefheeft, omdat we ons geboeid en aangehouden gevoelen door den persoon. Zóó opgevat zouden we dus alleen met hen uit beide groepen ons vereenigen, die we lief vonden en die ons aantrokken. En dit is lang niet met allen het geval. Ik vind lang niet alle Calvinisten lief en menig Calvinist mij ook niet. Maar dít deert niet. Immers niet persoonlijke sympathie moet in Christus Kerk over onze liefde beslissen. Waar men dit doet, is het beginsel zelf van Christus' Kerk prijs gegeven. Met omdat u de broeders aanstaan, maar omdat God ze liefheeft, en God ze met u samenbracht, daarom moet gij ze liefhebben. In den oorlog deelt een kolonel vaak zijne manschappen zóó in, dat naast elkaar komen te staan mannen, die elkaar geheel vreemd zijn of elkaar lang niet prettig vinden. Maar komt de vijand in het gezicht en knalt het schot, dan vragen ze daar niet naar, maar staan voor elkaar als leeuwen. Althans zoo moet het zijn, en alleen een leger waarin zulk een geest heerscht, behaalt de victorie. Welnu, ook wij zijn eene

strijdende Kerk, en het is onze veldheer Jezus Christus, die ons heeft ingedeeld en naast elkander geplaatst om in één gelid en op eenzelfde slagveld te strijden. En daarom een iegelijk, dien Hij bij ons indeelde, dien *zullen*, dien *moeten* wij liefhebben en dekken met het schild van onze trouw.

Eindelijk in nog een derde opzicht, mijnheer de Voorzitter, deugt hier het beeld van het huwelijk niet. Immers pas gehuwde lieden gaan meestal op in hun huiselijk saamleven. Bij Israël was een pas gehuwd man zelfs een jaar lang vrijgesteld van krijgsdienst. En dit, mijnheer de Voorzitter, mag bij ons allerminst het geval zijn. Van stil huiselijk saamleven mag geen sprake zijn. De strijd begint nu eerst recht. Het groote werk der Reformatie loopt nu niet ten einde, maar moet nu eerst terdege ter hand genomen. Ook wij moeten eene strijdende Kerk blijven. Veroveren moet ons doel blijven. Zoolang veroveren tot eens *al het erfvolk des Heeren* in deze landen weder onder éénzelfde banier is saamgebracht. De Kerk mag nooit stilzitten, maar met alle kracht moeten wij op de vangst gaan, niet om gelijk een Napoleon, bang voor binnenlandsche twisten, heil te zoeken in buitenlandschen oorlog, maar omdat menschen te vangen de roeping van Jezus' Kerk op aarde is en blijft. Voor God moeten wij winnen, wat nog buiten staat, zoowel onder de heidenen als in eigen land. De *lasso* naar Java uitgeworpen. Onze strikken uitgezet, om het kind der wereld te vangen. En wij allen persoonlijk rusteloos op de lange jacht, om al wat nog onder de hiërarchie toeft, te vangen met koorden van ernst en van broederlijke liefde.

Onze roeping ook voor de toekomst is zoo grootsch en zoo schoon. Zie, waarde Voorzitter, ik geloof aan de toekomst des Heeren, en omdat ik daarin geloof, daarom geloof ik ook aan de toekomst en roeping der Gereformeerde Kerken in ons vaderland. Nederland heeft de roeping van God ontvangen, om het Calvinisme te redden van den dood en weer met eere te doen bloeien. Niet alsof eens heel Jezus' Kerk Calvinistisch moest worden, en alsof het op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel één puur Calvinistisch leven zou zijn. Dat stellig niet. Dat zou geen heerlijkheid wezen. Neen, in die heerlijkheid zal niet een der schakeeringen ontbreken van al de kleuren en tinten, die saam de volle heerlijkheid der glorie onzes Gods vormen. Maar toch, als ik mij mijn Heiland voorstel, op het witte paard ter overwinning rijdende en in zijne rechterhand de banier van Gods glorie zwaaiende, dan zal in die schitterende banier toch ook onze ster niet ontbreken en zal in haar banen ook de tint van dat Godverheerlijkend Calvinisme glinsteren, waarin voor onze Kerken, onze van God gegeven roeping ligt.

Na deze rede heeft de Praeses, Ds. W. H. GISPEN, aan zijn Medevoorzitter de hand gereikt en gezegd:

Zoo hebben wij dan te niet gedaan hetgeen eens kinds was; God make ons meer en meer mannen. Wij weten, waartoe God u gebruikt; ook dat God U doornen gaf in het vleesch, opdat gij U niet zoudt verheffen; maar God zal ook U te zijner tijd verheerlijken, en zijn Naam alleen zal eeuwig van alles de eer ontvangen.

ART. 7.

Na de toespraak van Dr. A. KUYPER verzoekt de Voorzitter aan de Vergadering Ps. 133:1 te zingen. Daarop geeft hij het woord aan Prof. S. VAN VELZEN; doch daar deze bejaarde Broe-

der niet meer in staat is van zijn zetel te verrijzen, veel minder de talrijke schare toe te spreken, neemt zijn zoon, de Heer S. VAN VELZEN JR., lid der Tweede Kamer, het woord en spreekt het volgende:

Eerwaarde Heeren en Zeer Geachte Broeders!

Door mijn geliefden Vader, den laatste der Leeraren van de eerste Synode der Chr. Geref. Kerk, gehouden te Amsterdam in 1836, den 2^{den} Maart en volgende dagen, wordt mij de vereerende taak opgedragen, daar ZEerw. ofschoon in uw midden verschenen, evenwel door lichaamszwakte belet wordt zelf het woord te voeren, een welkomstgroet tot u te richten.

Deze eerste samenkomst der Synode van de Vereenigde Gereformeerde Kerken in Nederland zet de kroon op het werk der reformatie, den 1sten November 1834 te Ulrum begonnen, en in 1886 in de plaats waar gij thans zijt vergaderd, de hoofdstad des rijks, voortgezet.

Gehechtheid aan de Gereformeerde belijdenis en kerkregeering had in 1834 de afscheiding van het Nederlandsen Hervormd Kerkgenootschap, en in 1886 het verzet tegen de Synode-organisatie van 1816 met de daaruit ontstane doleantie tengevolge.

Onder het bestuur der Goddelijke Voorzienigheid vonden zij, die Jezus Christus als Koning zijner Kerk volgens de beginselen der aloude Gereformeerde Kerken wenschen te eeren en te belijden, een terrein, waarop zij elkander konden ontmoeten, om aldus gemeenschappelijk voort te arbeiden aan den wederopbloei van het kerkelijk leven in deze gezegende gewesten.

Mijn geachte Vader, die den kerkelijken en godsdienstigen strijd gedurende zijn 58-jarige ambtelijke loopbaan, eerst als Predikant bij de Nederl. Herv. Gemeente te Drogeham, later als leeraar der Christ. Gereformeerde Gemeente te dezer stede, en daarna als Docent aan de Theol. School te Kampen, van af hare oprichting in 1854, heeft medegevoerd, staat als laatstovergeblevene der eerste Leeraren uit dit merkwaardig 58-jarig kerkelijk tijdvak in uw midden. Hij vormt de schakel tusschen een tijdperk, dat achter ons ligt, rijk in gebeurtenissen en gezegend in gevolgen op het gebied des kerkelijken levens, en het nieuwe thans ingetreden tijdperk, hetwelk onder Gods onmisbaren zegen niet minder rijk aan beteekenis voor 's Heeren Kerk in deze landen beloofd te worden.

Steeds heeft mijn Vader begeerd den dag te mogen aanschouwen, welken het hem thans vergund wordt te beleven. De eenheid der kinderen Gods, het samenwonen van hen, die één van geestesrichting en van belijdenis op kerkelijk erf van elkander gescheiden leefden, werd door hem steeds bepleit als een onafwijsbare eisch van het Gereformeerd beginsel.

Reeds in de voorrede van zijn merkwaardig geschrift: Stemme eens wachters op Sions muren, bij zijne ontzetting uit den predikdienst, en het kerkelijk leven in 1836 in het licht gegeven, sprak hij den wensch uit, dat Gods kinderen als broeders te zamen woonden.

Gedurende zijn meer dan 50-jarige Evangeliebediening was saamvoeging en vereeniging van wat naar eisch der H. Schrift en van het Gereformeerd Kerkrecht bijeen behoort, steeds het doel van zijn streven, de ziel zijner kanselredenen.

En toen in 1886 het verzet tegen de Synodale organisatie der Hervormde Kerk in deze zelfde stad andermaal ontzetting uit kerkelijke ambten en van lidmaatschap ten gevolge had, was de oude Hoog-

leeraar VAN VELZEN met zijn ouden collega, den ontslapen Vader BRÜMMELKAMP, een der eersten, die zich niet slechts in den kring der Chr. Gereformeerden over deze nieuwe reformatie verblijdde, maar die steeds luide en onverflauwd op vereeniging met onze Broeders heeft aangedrongen.

Thans genaderd aan den avond zijns levens wordt hem na volbrachte dagtaak het voorrecht geschonken, te mogen aanschouwen, dat de vervulling van den wensch van zijn hart een stap nader is gekomen.

Wel is de eenheid op kerkelijk gebied van allen, die in deze landen de belijdenis van GUIDO DE BRES liefhebben, nog niet voldongen — wij leven hier in de lijdende Kerk — maar toch is op dezen dag de bede van den Heiland om eenheid der Zijnen een stap nader gekomen.

Ik ben de tolk van mijn Vader, wanneer ik den wensch uitspreek, dat dit zijn levensideaal door uw gemeenschappelijken arbeid, en als aller gebed, ook in ons Vaderland nog eenmaal tot volledige vervulling moge komen.

ART. 8.

Na het uitspreken van dit woord stelt de Voorzitter aan de Vergadering voor, om gezamenlijk het lievelingslied van „Vader" VAN VELZEN, nl. Ps. 40:2, aan te heffen.

Daarop werd het woord gegeven aan Prof. Dr. F. L. RUTGERS, die zich aldus uitsprak:

Waarde praeses, wetende, even goed als gij, wat nog te wachten staat, zal ik zeer kort zijn. Zou ik toch zeggen wat er in mijn harte omgaat, ik zou er niet 5 of 6 minuten, of 5 of 6 uren, maar wel 5 of 6 dagen voor noodig hebben.

Van den aanvang af mocht ik in onderscheidene commissiën voor de vereeniging werkzaam zijn. Daardoor is zij ook voor mij een stuk van mijn leven, evenzeer als voor mijn „kerkelijken tweelingbroeder," Dr. KUYPER, al heeft hij ook gisteren, toen hij mij zoo noemde, volstrekt niet „eerlijk gedeeld", door de helft van den dank, die aan hem gebracht werd, mij te willen toewijzen. Eigenlijk hebben we voor dien arbeid zelfs geen dank te ontvangen, maar veeleer te brengen. Wat ik voor de vereeniging doen mocht, was mij een voorrecht en eene eere. Ook omdat ik daardoor in steeds nadere verstandhouding kwam met de professoren der Theologische School en met andere gedeputeerden. Ik heb in die conferentiën VAN VELZEN nog in zijne kracht mogen kennen. Als het over de vereeniging ging, dan zag ik tinteling in zijn oog, dan hoorde ik klank in zijn stem, die thans zoo zwak is. Wij hebben elkander leeren kennen en zijn tot elkander gebracht.

Moge het nu velen uwer misschien nog moeite kosten te spreken van „onze" Theologische School en „onze" Vrije Universiteit, mij is het juist door die vele conferentiën van de laatste jaren reeds lang niet meer zoo.

En nu, Broeders, laat mij met het oog op dien gemeenschappelijken arbeid, en in overeenstemming met de qualiteit waarin ik op deze Synode spreken mag, nog drie wenschen voor u mogen uitspreken.

Laat met vereenigde kracht der Kerken School en Universiteit door allen gesteund worden. Laat van de vrucht, die zij afwerpen, door de Kerken ruimschoots genoten worden. En laat door de Kerken worden toegezien, dat geen van beide inrichtingen afglijde van haren

grondslag. De Kerken kunnen zien, voelen en tasten, of zij nog staan op het vaste, zuivere fundament. Zij moeten staan onder het toezicht van de 700 Kerken, die er toch door gediend moeten worden.

Laten wij ons allen samen stellen onder toezicht van den Koning der Kerk, die wel voor één, twee of driemaal deed mislukken, wat we zoo gaarne wilden, maar die toch ook daarin zijn raad volvoerde en voor ons nu naar zijne wijsheid en liefde een weg heeft gebaad.

Hij zij School en Universiteit nabij met zijne "Vaderlijke hoede, tot eere van zijnen Naam!

Alsnu werd het woord gegeven aan Prof. D. K. WIELENGA, die aldus sprak:

Meer dan ik zeggen kan, is 't mij een genot des harten, in deze oogenblikken een woord te mogen spreken, geachte Voorzitter. Zoo is dan dat woord waarheid geworden, wat gij, broeder KUYPER, voor 20 jaar geleden, tot mij gezegd hebt, toen gij mij na een ernstig gesprek in het middernachtelijk uur tot afscheid de hand druktet en zedet: „Broeder, wij behooren bij elkander en God zal ons tot elkander brengen." God heeft dit woord vervuld. Langs wegen door ons niet uitgedacht, heeft Hij dat gedaan, zijnen Naam ter eere. Nu wil ik alleen uitspreken, wat dezen morgen door mijn hoofd en hart weerklonk en wel dit woord: „Door de genade Gods ben ik, dat ik ben"; door Gods genade zijn wij, wat wij zijn, nu we hier mogen samenzijn, als de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. Alleen door de genade Gods is dit geschied. Dit te belijden is ons eene behoefte; zij 't ons eene blijvende behoefte dit te erkennen. En indien deze belijdenis onze behoefte blijft, dan zijn wij niet bevreesd voor de toekomst.

Maar ook is het ons eene behoefte, Jezus de eerste en de hoogste plaats in ons midden te geven. Het was een machtig beginsel van reformatie in de Schotsche Kerken, het koningschap van Jezus Christus te erkennen. In de reformatie der Kerken in ons vaderland, beide van 1834 en 1886, is dat Koningschap van Jezus uitgeroepen. Mij is het eene behoefte den vereenigden Kerken toe te roepen in deze ure: „Vergeet toch nooit, Jezus is de Koning der Kerk"! Van den Vader is Hij gegeven en ons heeft Hij gekocht door zijn bloed.

Daarom Hem de hoogste plaats en wij aan zijne voeten. Daarin ligt onze kracht en dit is de waarborg voor de toekomst, dat Jezus de Koning der Kerk is, Hij alleen, Hij tot in der eeuwen eeuwigheen.

Door mijne betrekking tot de Theologische School is het, dat ik thans het genoegen heb tot u te spreken. Daarom nog dit woord: Een der vorige sprekers herinnerde aan 't Calvinisme. "Welnu, Calvin schreef eens uit Genève aan broeders in Frankrijk: Zendt ons toch hout, opdat wij er pijlen uit mogen snijden en die pijlen schieten in het hart van den vijand om hem te winnen voor Jezus Christus. Daarom, vaders en moeders in ons midden, wij roepen het u toe: zendt uwe zonen naar inrichtingen door God ons gegeven; onthoudt ze ons niet. Honderden kansels in ons vaderland staan ledig, en toch een onloochenbaar feit is het, dat, waar de oude Gereformeerde waarheid wordt gepredikt, geen kerken leeg staan. Daarom vaders en moeders, geeft dan uwe edelste, krachtigste, godzaligste zonen tot dit heerlijk werk, den Vader tot eere, den Zoon tot glorie en ons vaderland ten zegen.

ART. 9.

Dr. H D. MATTHEWS, die nu het woord kreeg, spreekt onge-

veer het volgende, daar hij hier geïntroduceerd is als vertegenwoordiger van de Presbyt. Alliance.

Uit zijne mededeelingen blijkt, dat de Alliantie als basis heeft een gelijksoortig stelsel van Presbyteriaansche Kerkregeering. Eenheid in Belijdenis, gelijk hier, is in Engeland tot nog toe onmogelijk, daar de verschillende Kerkengroepen ook verschillende belijdenissen, als die van La Rochelle, Genève, Dordt en West-Minster, huldigen. Hij spreekt verder zijne groote blijdschap uit over onze vereeniging als „Gereformeerde Kerken." Merkt op het eigenaardige verschijnsel van deze eeuw, dat het op kerkelijk gebied als 't ware eene eeuw van vereeniging is, en hoe juist de vorige eeuw, vooral in Schotland en Engeland, eene eeuw van afscheiding is geweest. En hoopt verder, dat het gemeenschappelijk werken der Gereformeerde Kerken rijker vruchten moge dragen, en tot nog meer eenheid op kerkelijk gebied bevorderlijk zij. Want dat moet steeds ons streven zijn. Evenals de rivier na vele wateren en stroomen in zich opgenomen te hebben, steeds met ééne monding in den grooten Oceaan uitstroomt, alzoo moet het ook met de Kerke van Christus zijn. Maar toch weer voorzichtig zijn. Gelijk in een bosch verschillende boomen zijn, weet de kenner, welke bij elkaar behooren. Zoo ook moet de Kerk verstaan met wie zij in contact mag treden.

Met eene hartelijke heilbode voor het welzijn der Vereenigde Kerken eindigt de spreker zijne rede, die door Ds. F. LION CACHET voor de vergadering wordt vertolkt, waarna hij op zijne beurt een warm en hartelijk woord tot Dr. MATTHEWS richt en hem verzoekt de groete der Generale Synode aan de Presbyteriaansche Alliantie over te brengen.

ART. 10.

Ds. J. J. A. Ploos van Amstel, die nu het woord bekwam, zeide het volgende.

Deze dag is voor ons allen een dag van groote vreugde; een dag, dien de Heere ons gemaakt heeft, waar Hij ons heeft samengebracht als broeders van hetzelfde gezin. Dit is naar 's Heeren wil. Immers zeide de Heere Jezus: „Eén is uw Meester, en gij zijt allen broeders!" En al beantwoordt de Kerk, de strijdende Kerk hier op aarde niet geheel aan de triumpheerende Kerk daarboven, zoo moet zij toch zoo-veel mogelijk deze nabij komen.

Deze dag is voor mij en voor vele Broeders een dag van groote vreugde. Onder het vele, dat mij op dezen dag door hart en hoofd ging, wil ik u noemen een woord uit Matth. 16 nl. „Op deze Petra zal ik mijne gemeente bouwen." 't Is de Heere, die zijne gemeente bouwt. Nog een ander woord uit I Petrus 2:5 „Zoo wordt gij ook zelve, als levende steen en, gebouwd tot een geestelijk huis."

Wij zien de vrucht van 's Heeren arbeid. Hij heeft steenen verzameld en bijgevoegd op grond van de belijdenis. Hij zelf bouwt zijne Kerk. Daartoe brengt Hij haar tot de oprechte belijdenis der waarheid. En daarna brengt Hij haar op dien grondslag te meer tot één, naarmate zij niet slechts uitwendig de belijdenis is toegedaan, maar haar ook inwendig liefheeft en beleeft.

En nu is 't zoo noodig te handelen naar Rom. 14 en 15, nl. elkander aan te nemen, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, d. i. zoo als wij zijn. Hij vond ons onhandelbaar van nature en heeft ons handelbaar gemaakt. Laten wij toch bedenken, dat wij zijn als een ander, een ander als wij. O, wij hebben elkander te dragen met alle mogelijke zwakheden, elkander lief te hebben en voor elkander te zoeken het goede. Laat ons toch elkander bejegenen, gelijk wij dat eenmaal zullen wenschen gedaan te hebben, en geduld hebben, gelijk de Heere met ons geduld heeft. Wij zullen in den hemel beschaamd staan over de groote genade ons van den Heere betoond hier op aarde, en moeten zeggen: Welk een wonder van genade is het, dat wij hier zijn, dat God met ons zooveel geduld heeft gehad.

Laat ons toezien, dat wij toch elkander aannemen. Er bestaat toch zulk een groot gevaar; en dat is, dat wij elkander wantrouwen en niet met de ons schuldige hartelijkheid bejegenen. Zoo merkt men soms, 't geen wel eens gezien wordt, dat twee in eene vergadering fluisteren over een derde. Dat is niet goed. Dat is de pest voor het gemeentelijke leven. Neen, elkander aannemen in broederlijke liefde, en wenschen, dat we saam mogen leven en groeien in ons Hoofd, tot zegen der Kerk, zoodat zelfs zij, die in 't Genootschap zijn, zeggen: „Wij zien dat Christus in u woont, wij zullen met u gaan!”

De dag van heden geeft ons goede hoop voor de toekomst. De Heere, die zooveel gedaan heeft, zal ons meer geven. Wachten wij op Zijnen zegen en verwachten wij Hem met blijdschap, met een: „Amen, ja kom, Heere Jezus!”

Eenmaal zullen we met Hem zijn in den hemel, bekleed met Christus' gerechtigheid, en onze kleederen gewasschen in het bloed des Lams, om daar allen te zamen vereenigd, voor eeuwig vereenigd te worden in volmaaktheid en heerlijkheid.

Ds. T. Bos, van Bedurn, verkreeg hierop het woord en zeide:

Waar ge mij gevraagd hebt, hooggeachte Voorzitter, ook een enkel woord te spreken, wil ik daarvan thans gebruik maken. Wat ik zeggen wilde, kan eigenlijk èn om des tijds wille èn na het hooren van zooveel schoons, dat reeds gezegd is, best gemist worden. Ik wil dan ook maar alleen teruggeven, wat in de laatste dagen in mijn hoofd en hart omging, en kan die gedachte kortelijk weergeven met een woord uit *het Woord*, t. w. „Geloof alleenlijk.” Maar, zoo vraagt ge, is 't dan op dezen oogenblik geen tijd van gevoel? Indien, geachte Voorzitter, hier de personen en de persoonlijkheden ingedeeld werden in zekere groepen, dan zou ik niet bij de meest gevoeligen worden gerangschikt. Men zegt wel eens, dat het Noorden gemoed en karakter niet gevoelig maken kan. En toch, waar ik al niet tot de gevoeligen behoer, daar neem ik toch de vrijmoedigheid het hier uit te spreken, dat ik als mensch niet alleen kan gevoelen maar bovendien als Christen, dat één zijn als broeders in Christus Jezus. Waar ons hier zooveel vriendschap wordt bewezen, klopt ook mij het hart. Waar mij, gelijk gisteravond, met zoo vele Broeders, mij vroeger nauwelijks van aangezicht bekend, zooveel hartelijkheid werd bewezen, daar gevoelde ook mijn hart. Ja meer dan dat. Door de genade van Jezus Christus heb ik de gemeenschap der heiligen leeren kennen, en waar mijn hart voor Jezus klopt, daar doet het dat ook voor allen, die zijnen Naam belijden, die de verschijning van onzen Heere Jezus hebben liefgehad. Toch zeide ik: „geloof alleenlijk.” Waarom? Wel is het feit, dat wij hier samenkamen om samen te vloeien, maar daarmede is het kerkelijk samen-

leven nog niet begonnen. Wij zijn nu saamgevloeid, en als de zoodanigen moeten wij de toekomst nu tegen. Ik hoop, dat er niet vele dagen of jaren behoeven te verlopen om te *gevoelen*, wat het kerkelijk samenleven is. Of er dan vreeze bestaat voor dit samenleven? Br. en Z., ik heb, naar ik meen, eenige zelfkennis, en daarom weet ik, dat in het hart zooveel om kan gaan. Al is men broeder en zuster in den Heere, toch kunnen er verscheidenheden in die eenheid zijn die aanleiding tot verwijdering, zelfs tot onaangenaamheden geven kunnen. En daarom dacht ik: „geloof alleenlijk." Ik heb geloofd aan mijn Heiland en Koning, gezeten aan 's Vaders rechterhand. Ik heb geloofd aan Jezus' bede: „Vader, dat zij één zijn, gelijkwijs Gij in Mij, en Ik in U, dat ook zij in ons één zijn." Ik heb geloofd, dat Jezus zijne hand gehad heeft en nog heeft in de geschiedenis zijner Kerk in ons Vaderland; ik heb geloofd, dat God en in Leeuwarden en in 's Hage ons allen in het hart gaf om op één basis te staan, waarop de vereeniging zou kunnen worden opgetrokken. Ofschoon ik steeds gewoon was vrij uit mijne meening te zeggen, heb ik toch mijn hart en mijne hand voor de vereeniging gegeven bij de eindbeslissing. Wat dan ook kome, gelooft Broeders en Zusters met mij, dat Jezus is de Koning zijner Kerk, en dat Hem gegeven is alle macht in hemel en op aarde. Wat de machten van wereld, hel en satan ook mogen beraadslagen, Gods plan zal zekerlijk volvoerd worden en zijn huis zal naar 't gemaakt bestek, dat in 't raadsbesluit Gods ligt, worden omgebouwd. De geschiedenis zal leeren, dat Hij machtig is weg te ruimen, wat het kerkelijk samenleven kan storen en dat voor zijn wil alles buigen moet. Laat ons daarom, tot onze omgeving teruggekeerd, als geloovige broeders niet staren op menschen, laat ons niet staan in eigen kracht, maar laat ons leunen en steunen op Jezus, alleen geloovende in Hem. Dat geloof zal ook het gevoel wekken en alle vrees verbannen, dat geloof zal niet beschaamd maken.

ART. 11.

Ten slotte verkreeg Ouderling W. A. VROLIJK SR. uit Rotterdam, het woord, en sprak als volgt:

Mijnheer de Voorzitter!

Ter wille van den tijd had ik wel van het woord willen afzien, daarom zal ik zeer kort zijn.

Toen ik in de vorige week op reis ging naar de hoofdstad, was daar eene stille hoop in mijne ziel, dat de vereeniging tot stand mocht komen en dat de puin, waar in de vorige vergadering van de Synode over gesproken was, zou worden uit den weg geruimd.

Die hoop is niet beschaamd geworden! De puin is opgeruimd en de weg is vlak geworden. Daarover zijn wij verblijd.

Daarom is het in ons: Looft den Heere, mijne ziele, en al wat in mij is zijnen heiligen Naam. Looft den Heere, mijne ziele, en vergeet geene van zijne weldaden; want het is God, die ze u beweest. Ja het is God, die ze ons beweest. Wonderlijk is het in onze oogen; wij zien het, maar wij doorgronden het niet.

En nu hebben wij dezen wensch, dat het spoedig mag komen van Correspondentie tot Combinatie en van Combinatie tot Ineensmelting, opdat wij samen mogen leven, samen mogen strijden, samen mogen overwinnen in de kracht van ons verheerlijkt Hoofd Jezus Christus, totdat wij uit de strijdende Kerk zullen overgaan in de triumpheerende Kerk, waar dan ons geloof zal verwisseld worden in eeuwige aanschouwing. Dat geve de Heere door zijne genade! Zoo zij het.

ART. 12.

Hierop heeft de Praeses voorlezing gedaan van een door de Deputaten in zake de vereeniging opgesteld Concept-Schrijven aan de Hooge Overheid van den volgenden inhoud:

*Aan
H. M. De Koningin-Regentesse*

Geeft, onder aanbieding van hulde en eerbied, als daartoe gemachtigd door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk en door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken (zie Bijlagen A en B), ¹⁾ te kennen *de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*;

dat de beide groepen van Gereformeerde Kerken, die dusver, elk onderscheidenlijk, door genoemde twee Synoden vertegenwoordigd werden, thans saamgevloeid zijn in één zelfde Kerkverband en dat dientengevolge ook de beide Synoden thans zijn overgegaan in eene vereenigde Synode, die den naam voert van: *de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*;

dat thans door deze Generale Synode vertegenwoordigd worden de Kerken, die in bijgaande lijst (zie Bijlage C) ²⁾ op nummer zijn gesteld, en dat deze Kerken voortaan niet meer den onderscheiden naam van „Christelijke Gereformeerde” en „Nederduitsch Gereformeerde” zullen dragen, maar met weglating van alle bijvoeging heeten zullen: *Gereformeerde Kerken*;

dat, wat aangaat de regelen voor inrichting en bestuur, deze Kerken thans alle samenleven onder de vigeur van de Gereformeerde Kerken-ordening, gelijk die laatstelijk op de Synode te Dordrecht in 1619 bevestigd is; altoos met die noodzakelijke exceptiën, waarvan aan de Regeering te zijner tijd door onderscheidene Kerken, en met name door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, bij missive van 15 December 1891, mededeeling is gedaan;

en eindelijk dat, tot op het eerstvolgend saamkomen der Kerken in Generale Synode, voor de correspondentie met de hooge Regeering zijn aangewezen de heeren J. H. Donner, Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman en M. Noordtjij, wier adres door deze Deputaten zelve zal worden medegedeeld.

Hetwelk doende enz.

De Generale Synode voornoemd:

W. H. GISPEN, *Praeses Synodi*.
A. KUYPER, *Praeses*.
H. BEUKER, *Assessor*.
G. VAN GOOR, *Assessor*.
L. H. WAGENAAR, *Scriba*.
J. WESTERHUIS, *Scriba*.
C. VAN PROOSDIJ, *Scriba*.

Amsterdam, 17 Juni 1892.

De Synode heeft dit Concept zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd en vastgesteld.

¹⁾ Art. 2 dezer Acta.

²⁾ Achter deze Acta opgenomen.

ART. 13.

Nu heeft, op verzoek van Ds. W. H. GISPEN, Prof. Dr. A. KUYPER den Voorzittersstoel ingenomen en voor een poos de verdere werkzaamheden geleid.

ART. 14.

De Praeses stelt alsnu namens het Moderamen der Synode voor, om als Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid, tot de volgende Generale Synode, aan te wijzen, de Broeders Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, DS. J. H. DONNER en Prof. M. NOORDTZIJ; en de Synode heeft conform dit voorstel besloten.

ART. 15.

Voorts heeft de Praeses namens *het* Moderamen der Synode voorgesteld, om ditmaal door het Moderamen, in overleg met de beiderzijdsche Deputaten voor de vereeniging, voordracht te laten doen van de Broederen voor de verschillende Deputaatschappen benooidigd, hetwelk wordt goedgevonden; en hierop heeft de Praeses de volgende voordrachten bekend gemaakt:

als Deputaten om de e. v. Synode te dienen met het opstellen een er concept-acte van ineensmelting van twee of meer plaatselijke Kerken: de brs. Ds. H. BEUKER, Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Prof. Dr. F. L. RUTGERS, Dr. L. H. WAGENAAR en Prof. D. K. WIELENGA;

als Deputaten voor het opstellen van een concept van huishoudelijke bepalingen: de brs. Prof. H. DE COCK, DS. J. H. FERINGA en Ds. J. HESSELS;

als Deputaten voor het opstellen van een concept van regeling voor de opleiding van bedienaren des Woords: de brs. Prof. Dr. H. BAVINCK, Dr. G. VAN GOOR, Prof. Dr. A. KUYPER, DS. L. NEIJENS en Ds. B. VAN SCHELVEN;

als Duputaten voor de oefening van het verband met de Theol Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam: de brs. Ds. F. M. TEN HOOR, DS. P. J. W. KLAARHAMER en Dr. L. H. WAGENAAR;

als Deputaten voor de peremptoire examens in provinciën, waar (in Juli en Augustus) nog geen Deputaten zijn der particuliere Synode: de brs. Ds. J. BAVINCK, DS. J. C. SIKKEL en Dr. C. C. SCHOT Czn.;

als Deputaten voor de onderhandelingen met nog niet aangesloten Kerkformatiën: de brs. Prof. Dr. W. GEESINK, Dr. G. VAN GOOR en Ds. G. H. VAN KASTEEL;

als Deputaten voor de Zending onder de Joden: de brs. Ds. J. VAN ANDEL, de Hr. K. DE GEUS, DS. E. KROVELD, DS. A. H. GEZELLE MEERBURG en Ds. J. W. A. NOTTEN;

als Deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde Kerken: de brs. Ds. F. LION CACHET, Prof. L. LINDEBOOM, DS. J. VAN DER LINDEN en de Hr. A. W. SCHIPPERS;

en als Deputaten voor de uitgave van het Kerkblad met 1 Juli e. k. de brs. Ds. J. VAN ANDEL, Prof. Dr. A. KUYPER en Ds. L. NEIJENS.

De Synode heeft besloten, zonder hoofdelijke stemming, deze voordrachten goed te keuren en alzoo deze Broeders benoemd.

ART. 16.

Voorts heeft de Synode tot Redacteur van het Kerkblad benoemd Ds. W. H. GISPEN.

ART. 17.

Hierop heeft de Synode aan de brs. Ds. J. BAVINCK en Ds. H. BEUKER opgedragen om de Gereformeerde Kerken in Nederland te vertegenwoordigen op de Gereformeerde Synode in Pruisen; de brs. Ds. T. Bos en Ds. A. VAN DER SLUIJS gecommiteerd naar de Synode der Belgische Zendingkerk; en aan de brs. Prof. Dr. n. BAVINCK en Prof. D. K. WIELENGA introductiebrieven verleend aan de Gereformeerde Kerken in Amerika, tevens met verzoek om aan de „Presbyterian Alliance den dank der Kerken over te brengen voor hare Deputatie, en voorts zich te vergewissen omtrent den grondslag en de zuiverheid van het Presbyteriaal en Confessioneel karakter der aangesloten Kerken.

ART. 18.

Voorts heeft de Synode generale machtiging gegeven aan de Provinciale Synoden, om in haren naam alzulke Deputaten te benoemen, als in de bepalingen van de acte ter vereeniging, in art. 2 genoemd, zijn aangewezen.

ART. 19.

Daarna heeft Prof. Dr. F. L. RUTGERS, op verzoek van den Praeses, de navolgende resumptie gelezen van hetgeen de Classen in Juli en de Provinciale Synoden in Augustus althans te doen hebben:

A. Wat de Classen van Juli 1892 in ieder geval te doen hebben:

1. Onderzoek van de geloofsbrieven onder leiding van de samenroepende Kerk of Kerken.
2. Keuze van een moderamen en (zoo dit noodig geacht wordt) tijdelijke vaststelling van eenige bepalingen van orde voor de nu te houden vergadering.
3. Opteekening in de notulen (waarvoor een model gepubliceerd wordt) van de besluiten der Generale Synode: *a.* van de verandering van den naam der Kerken; *b.* van de vereeniging der Kerken; en *c.* van den overgang van den eigendom ca., waar deze betrekking heeft op Classicalen eigendom.

4. Herinnering aan de Kerkeraden, om in hunne notulen de zelfde opteekening te doen (waarvoor een model gepubliceerd is).
5. Bepaling omtrent de bewaring der beiderzijdsche notulenboeken en verdere archiefstukken uit den tijd vóór de vereeniging.
6. Tijdelijke regeling van eenige belangen, die terstond voorziening vereischen, als b. v. administratiën of verplichtingen in zake ondersteuning van minvermogende studenten, of inzake pensioen aan Emeriti-predikanten, weduwen en weezen; enz.
7. Benoeming van Deputaten om bij de eerstvolgende Classe eene concept-regeling voor de Classicale vergaderingen in te dienen (ook tot regeling van de voorziening in de kosten der Classe).
8. Behandeling van eventueele voorstellen aan de Provinciale Synode tot wijziging van de grenzen der Classen.
9. Benoeming van Deputaten om bij de eerstvolgende Classe eene concept-regeling van de grenzen der plaatselijke Kerken (voorzoover daarover verschil is) in te dienen.
10. Benoeming van twee predikanten en twee ouderlingen als afgevaardigden naar de Provinciale Synode van Augustus.
11. Benoeming van Deputaten voor de hulpbehoevende Kerken der Classe (tot ontvangst van gelden en tot uitkeering van hetgeen de Classe nu reeds mocht toekennen, terwijl voorts hun mandaat in de bovenbedoelde Classicale regeling nader te omschrijven is).
12. Benoeming van Deputaten voor de Kerkvisitatie (thans met het algemeene mandaat van art. 44 der Kerkenordering, dat voorts nader kan omschreven worden in de bovenbedoelde Classicale regeling).
13. Benoeming (voorzoover dit noodig geacht wordt) van een Classicalen quaestor, actuarius, correspondent of nog andere Deputaten.
14. Aanwijzing van Consulenteu voor de vacante Kerken.
15. Regeling der vacatuurbeurten.
16. Aanwijzing, met betrekking tot plaatsen, waar nog geen Gereformeerde Kerkeraad is, van de Kerken, welke voor die plaatsen te zorgen hebben.
17. De vragen van art. 41 der Kerkenordering.
18. Bepaling van tijd en plaats en samenroepende Kerk voor de eerstvolgende Classe (en voorziening voor het geval, dat reeds vroeger eene buitengewone Classe mocht noodig zijn).

B. Wat de Provinciale Synoden van Augustus 1892 in ieder geval te doen hebben:

1. Onderzoek der geloofsbrieven onder leiding van de samenroepende Kerk of Kerken.
2. Keuze van een moderamen, en (zoo dit noodig geacht wordt) tijdelijke vaststelling van eenige bepalingen van orde voor de nu te houden vergadering.

3. Opteekening in de notulen (waarvoor een model gepubliceerd wordt) van de besluiten der Generale Synode: *a.* van de verandering van den naam der Kerken; *b.* van de vereeniging der Kerken; *c.* van den overgang van den eigendom *c. a.*, waar deze betrekking heeft op Provincialen eigendom.

4. Voorloopige regeling van de kosten der Prov. Synode, en van de bijdrage uit de provincie voor de eerstvolgende Generale Synode; en eventueel van andere belangen, die terstond voorziening eischen.

5. Beslissing op eventueele voorstellen van de Classen tot wijziging van de regeling harer grenzen, en behandeling van eventueele voorstellen aan de Generale Synode tot wijziging van de kerkelijke grenzen der Provincie.

6. Benoeming van Deputaten voor de hulpbehoevende Kerken der Provincie (met mandaat, om eene concept-regeling van hunnen arbeid op de eerstvolgende Prov. Synode in te dienen, en om inmiddels, bij gebleken dringende behoefte eener Classe, hulp voor haar te zoeken uit bijdragen van de meervermogende Classen der Provincie, bij de Deputaten welke deze voor de hulpbehoevende Kerken hebben aangewezen).

7. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Deputaat voor de administratie van de Algemeene Kas voor hulpbehoevende Kerken.

8. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Deputaat voor de administratie van de Algemeene Kas voor Emeriti-predikanten, weduwen en weezen.

9. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Curator voor de Theologische School.

10. Benoeming van Deputaten voor de peremptoire examens in de Provincie.

11. Bepaling van tijd en plaats voor de volgende Provinciale Synode, met aanwijzing van de Kerk, die, met goedvinden van hare Classe, tijd en plaats nader bepalen, en voorts de vergadering samenroepen zal (en voorziening in het geval, dat reeds vroeger eene buitengewone Prov. Synode mocht noodig zijn).

ART. 20.

Nu heeft de Synode besloten om *Dordrecht* te kiezen tot plaats, waar de volgende Generale Synode ongeveer in 't laatst van Augustus 1893 zal vergaderen, en aan de Gereformeerde Kerken van Dordrecht A, B en C, opgedragen, om met goedvinden der Classe van Dordrecht en der Prov. Synode van Zuid-Holland deze Generale Synode te convoceeren en de noodige rapporteurs der op de nu gehouden Synode benoemde deputatiën uit te noodigen als adviseerende leden.

ART. 21.

Aan de beide Praesides, Ds. W. H. GISPEN en Prof. Dr. A. KUYPER heeft de Synode opgedragen in het *Kerkblad* te publiceeren, welke woorden in de notulen der Kerkeraadsvergaderin-

gen, Classicale vergaderingen en Synodale vergaderingen behooren voor te komen, tot vermelding van het alom te nemen besluit tot de verandering van den naam van „Christelijke Gereformeerde gemeente" of „Nederduitsche Gereformeerde Kerk" te in „Gereformeerde Kerk", zoo noodig met bijvoeging van letter A, B of C, te....

ART. 22.

Hierop heeft de Synode benoeming gegeven aan de brs. Zending-Deputaten in de acte van vereeniging reeds genoemd, zijnde de brs. L. BOUMA, F. LION CACHET, J. H. FERINGA, N. A. DE GAAY FORTMAN, W. H. GISPEN, J. HESSELS, J. VAN HAERINGEN, W. HOVY, L. W. C. KEUCHENIUS, J. N. LINDEBOOM, M. VAN MINNEN, T. NOORDEWIER, E. J. SEEGER, S. SIJKENS, L. VAN DER VALK, L. H. WAGENAAR, mitsgaders den Zendingdirector J. H. DONNER en den Heer B. J. G. C. DE MOEN als Penningmeester.

ART. 23.

Overeenkomstig het verzoek van de Voorloopige Synode van Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam (Art. 89 harer Acta) heeft voorts de Synode besloten, om het belangrijk rapport in zake het onderzoek naar het Zendingsterrein op Java, met de bijlage, te stellen in handen van de in het vorig Art. genoemde Deputaten.

ART. 24.

Nog heeft de Synode machtiging verleend aan de beide Praesides, om alle uit de besluiten der Synode voortvloeiende werkzaamheden, waarvoor geen afzonderlijke Deputaten mochten zijn benoemd, uit te voeren en te bewerkstelligen.

ART. 25.

Aan Deputaten voor de correspondentie met Buitenlandsche Kerken, is door de Synode volmacht gegeven, om namens haar Deputaten te benoemen voor het bijwonen van verschillende Synoden, waarin Gereformeerde Kerken in het Buitenland samenkomen.

ART. 26.

Eindelijk heeft de Synode opgedragen aan de leden van haar Moderamen, om de Acta der Synode in passenden vorm te brengen, te arresteeren, en te plaatsen in het eerste nummer van het *Kerkblad*.

ART. 27.

Hierop heeft Prof. Dr. A. KUYPER, het praesidium aan Ds. W. H. GISPEN teruggegeven, die, alsnu tot de sluiting der Sy-

node overgaande, de Synode en den toehoorderen verzocht heeft,
te zingen den 133sten Psalm het derde vers:

Waar liefde woont, gebiedt de Heer den zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen,
En 't leven tot in eeuwigheid.

Daarna heeft hij de dankzegging gedaan en deze Generale
Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland gesloten.

Het Moderamen:

W. H. GISPEN,		<i>Praesides.</i>
A. Kuyper,		
H. BEUKER,		<i>Assessores.</i>
G. VAN GOOR,		
L. H. WAGENAAR,		
C. VAN PROOSDIJ,		<i>Scribae.</i>
J. WESTERHUIS,		
J. H. FERINGA,		

BIJLAGE C. bij het schrijven aan de Hooge Overheid ¹⁾).

LIJST VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND,

op nummer gesteld ²⁾ en, waar terzelfder plaatse meer dan ééne Kerk is, nader door eene volgletter onderscheiden ³⁾).

In de provincie Groningen:	
1. te Aduard.	14. te Thesinge.
2. te Bedum A.	15. te Zuidbroek.
3. te Bedum B.	16. te Zuidwolde.
4. te Ezinge.	17. te Enumatil.
5. te Groningen A.	18. te Grootegast.
6. te Groningen B.	19. te Koornhorn.
7. te Haren.	20. te Leek.
8. te Hoogkerk.	21. te Marum.
9. te Kielwindeweer.	22. te Niezijl.
10. te Sappemeer.	23. te Oldehove,
11. te Wetsinge—Sauwert A.	24. te Oldekerk.
12. te Wetsinge—Sauwert B.	25. te Stroobos.
13. te Ten Boer.	26. te Zevenhuizen.
	27. te Zuidhorn.
	28. te Bafloo.

---

¹⁾ Zie Art. 2 van de Acta der Generale Synode.

²⁾ Voor de samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën, zie blz. 87—101 van de Handelingen der Synode der Chr. Geref. Kerk, vergeleken met Art. 69 van diezelfde Handelingen en Art. 2 van de Acta der Generale Synode.

³⁾ Deze volletters zijn aan de Kerken gegeven, naar den ouderdom van hare tegenwoordige formatie. In verre de meeste gevallen is Kerk A dan de oude Christelijke Gereformeerde Gemeente en Kerk B de oude Nederduitsche Gereformeerde Kerk: van de 112 plaatsen, waar meer dan ééne kerkformatie is, zijn er 105, waar het alzoo is. Slechts op 2 plaatsen was de Nederduitsche Gereformeerde formatie de oudste, nl. te *Dieren* en te *Grijpskerke*, waar dus de oude Nederduitsche Gereformeerde Kerk thans Kerk A, en de oude Christelijke Gereformeerde Gemeente thans Kerk B is. En voorts zijn er 5 plaatsen, waar reeds ten gevolge van de actie van 1834 vgg. twee kerkformatiën bestonden, nl. *Haarlem*, *Leiden*, *Dordrecht*, *Middelburg* en *Zierikzee*, waar de bijgevoegde letters dus deze beteekenis hebben: *Haarlem* is de oude Chr. Ger. Gem. (Gedempte Oude Gracht) nu Ger. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Klein Heiligland) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. Kerk C; te *Leiden* is de oude Chr. Ger. Gemeente (Hooigracht) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Heerengracht) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. C; te *Dordrecht* is de oude Chr. Ger. Gem. (Krom hout) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Kuipersh.) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Geref. Kerk nu Geref. Kerk C; te *Middelburg* is de oude Chr. Ger. Gem. (Langedelft) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (St. Pietersstraat) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. Kerk C; en te *Zierikzee* is de oude Chr. Ger. Gem. (Meelstraat) nu Geref. Kerk A, en de oude Chr. Ger. Gem. (St. Domusstraat) nu Geref. Kerk B.

29. te Houwerziil.
 30. te Leens.
 31. te Middelstum.
 32. te Pietersburen.
 33. te Uithuizen. [gedeelte).
 34. te Uithuizermeeden (wester-
 35. te Uithuizermeeden (ooster-
 36. te Ulrum. [gedeelte).
 37. te Warfum.
 38. te Winsum.
 39. te Zoutkamp.
 40. te Meeden.
 41. te Appingadam.
 42. te Bierum.
 43. te Delfzijl.
 44. te Garrelsweer.
 45. te Loppersum.
 46. te Nienwolda.
 47. te 't Schudt.
 48. te Schildwolde.
 49. te Siddeburen.
 50. te Spijk A.
 51. te Sniik B.
 52. te Stedum.
 53. te Ten Post.
 54. te Wagenborgen.
 55. te Woldendorp.
 56. te 't Zandt.
 57. te Midwolda.
 58. te Nieuw-Beerta.
 59. te Oostwold.
 60. te Oude-Pekela.
 61. te Scheemda.
 62. te Veendam.
 63. te Winschoten.
 64. te Nieuw-Buinen.
 65. te Nieuwe-Pekela.
 66. te Onstwedde.
 67. te Onstwedder-Mussel.
 68. te Sellingen.
 69. te Stadskanaal.
 70. te Stadsmusselkanaal.
 71. te Valthermond.
 72. te Weerdingermund.
 73. te Wildervank.
- in de provincie Friesland:
74. te St. Anna-Parochie A.
 75. te St. Anna-Parochie B.
 76. te Beetgum A.
 77. te Beetgum B.
 78. te Bergeum.
 79. te Berlikum.
 80. te Boxum c. a.
 81. te Britsum.
 82. te Hijum en Finkum.
83. te Garijp.
 84. te Hallum.
 85. te Hijlaard.
 86. te St. Jacobi-Parochie.
 87. te Leeuwarden A.
 88. te Leeuwarden B.
 89. te Marrum c. a.
 90. te Oenkerk c. a.
 91. te Stiens.
 92. te Suawoude c. a.
 93. te Wartena c. a.
 94. te Wirdum.
 95. te Akkerwoude.
 96. te Murmerwoude.
 97. te Anjum.
 98. te Blija c. a.
 99. te Dokkum A.
 100. te Dokkum B.
 101. te Driesum.
 102. te Engwierum.
 103. te Ferwerd.
 104. te Hantum c. a.
 105. te Hollum (Ameland).
 106. te Holwerd A.
 107. te Holwerd B.
 108. te Metslawier c. a.
 109. te Morrha c. a.
 110. te Nes en Wierum.
 111. te Nijkerk.
 112. te Ee.
 113. te Paesens.
 114. te Reitsum c. a.
 115. te Rinsumageest c. a.
 116. te Wanswerd c. a.
 117. te Augustinusga.
 118. te Buitenpost c. a.
 119. te Burum.
 120. te Drachten.
 121. te Drogeham A.
 122. te Drogeham B.
 123. te Gerkesklooster.
 124. te Kollum A.
 125. te Kollum B.
 126. te Kooten.
 127. te Munnikezijl.
 128. te Nijega— Opeinde.
 129. te Oostermeer c. a.
 130. te Oudwoude c. a.
 131. te Westergeest.
 132. te Oudega.
 133. te Rottevalle.
 134. te Surhuisterveen.
 135. te Surhuizum.
 136. te Twijzel.
 137. te Veenwoudsterwal c. a.
 138. te Arum.
 139. te Bolsward A.

140. te Bolsward B
 141. te Exmorra.
 142. te Franeker A.
 143. te Franeker B.
 144. te Gaast c. a.
 145. te Harlingen A.
 146. te Harlingen B.
 147. te Idsegahuizen.
 148. te Kubaard c. a.
 149. te Lollum.
 150. te Longerhouw c. a.
 151. te Makkum c. a. A.
 152. te Makkum c. a. B.
 153. te Midlum.
 154. te Midsland (Terschelling).
 155. te Minnertsøa
 156. te Oosterend.
 157. te Oosterbierum.
 158. te Schraard.
 159. te Sexbierum.
 160. te Tierkwerd ca.
 161. te Tzummarum c. a.
 162. te Westerschelling.
 163. te Winsum c. a.
 164. te Witmarsum.
 165. te Wommels c. a.
 166. te Wons c. a.
 167. te Balk.
 168. te Bozum.
 169. te Gaastmeer c. a.
 170. te Goënga c. a.
 171. te Heeg.
 172. te Hemelum c. a.
 173. te Hindeloopen.
 174. te Jutriin ca. A.
 175. te Jutriip c. a. B.
 176. te Koudum.
 177. te Oosthem c. a.
 178. te Oudega-Idsega c. a.
 179. te Oudemirdum c. a.
 180. te Scharnegoutum c. a.
 181. te Sloten.
 182. te Sneek A.
 183. te Sneek B.
 184. te Sybrandaburen c. a.
 185. te Warns c. a.
 186. te Workum.
 187. te Woudsend c. a.
 188. te Wijckel.
 189. te IJlst
 190. te Appelscha.
 191. te Donkerbroek.
 192. te Duurswoude c. a.
 193. te Haulerwijk.
 194. te Heerenveen.
 195. te Hoornsterzwaag c. a.
 196. te Idskenhuisen c. a.
197. te Joure c. a.
 198. te Knijpe.
 199. te Lemmer c. a. A.
 200. te Lemmer ca. B.
 201. te Lippenhuizen c. a.
 202. te Mildam c. a.
 203. te Oldeboorn c. a.
 204. te Oosterzee ca.
 205. te Echten.
 206. te Terwispeel.
 207. te Ureterp c. a.
 208. te Wolvega c. a.
- In de provincie Drenthe:
209. te Assen
 210. te Beilen.
 211. te Borger.
 212. te Gasselter-Nijveen.
 213. te Hiiken.
 214. te Norgh.
 215. te Roden.
 216. te Een.
 217. te Smilde o. a. A.
 218. te Smilde c. a. B.
 219. te Vries.
 220. te Westerbork.
 221. te Diever c. a.
 222. te Dwingeloo.
 223. te Hollandsche Veld.
 224. te Hoogeveen A.
 225. te Hoogeveen B.
 226. te Ruinerwolden Koekange
 227. te Meppel A.
 228. te Mennel B.
 229. te Nijveen.
 230. te Zuidwolde.
 231. te Aalden c. a.
 232. te Koevorden.
 233. te Emmen.
 234. te Gees c. a.
 235. te Nieuw-Amsterdam.
 236. te Nieuw-Dordrecht.
 237. te Schoonebeek.
 238. te Schoonoord.
 239. te Sleen.
- In de provincie Overijssel:
240. te Zwolle A
 241. te Zwolle B.
 242. te Genemuiden.
 243. te Hasselt A.
 244. te Hasselt B.
 245. te Kampen A.
 246. te Kampen B.
 247. te Kamperveen A.

- 248. te Kamperveen B.
- 249. te Langeslag.
- 250. te Rouveen.
- 251. te Staphorst.
- 252. te Steenwijk A.
- 253. te Steenwijk B.
- 254. te Stad Vollenhove.
- 255. te Ambt Vollenhove A.
- 256. te Ambt Vollenhove B.
- 257. te Zalk c. a.
- 258. te Zwartsluis A.
- 259. te Zwartsluis B.
- 260. te Almelo A.
- 261. te Almelo B.
- 262. te Deventer A.
- 263. te Deventer B.
- 264. te Enschedé A.
- 265. te Enschedé B.
- 266. te Enter.
- 267. te Holten.
- 268. te Nijverdal c. a.
- 269. te Olst ca.
- 270. te Rijsen.
- 271. te Vriezenveen.
- 272. te Wierden.
- 273. te Wijhe.
- 274. te Bergentheim.
- 275. te Dalfsen A.
- 276. te Dalfsen B.
- 277. te Dedemsvaart.
- 278. te Den Ham.
- 279. te Hardenberg.
- 280. te Heemse A.
- 281. te Heemse B.
- 282. te De Krim.
- 283. te Lemelerveld c. a. A.
- 284. te Lemelerveld c. a. B.
- 285. te Lutten.
- 286. te Nieuw-Leuzen A.
- 287. te Nieuw-Leuzen B.
- 288. te Ommen.
- 289. te Vroomshoop.

In de provincie Gelderland:

- 290. te Apeldoorn A.
- 291. te Apeldoorn B.
- 292. te Arnhem A.
- 293. te Arnhem B.
- 294. te Beekbergen.
- 295. te Bennekom.
- 296. te Dieren A.
- 297. te Dieren B.
- 298. te Ede.
- 299. te Heteren.
- 300. te Lunteren.
- 301. te Nijmegen A.

- 302. te Nijmegen B.
- 303. te Oosterbeek.
- 304. te Randwijk c. a.
- 305. te Renkum c. a.
- 306. te Scherpenzeel.
- 307. te Twelloo.
- 308. te Velp A.
- 309. te Velp B.
- 310. te Wageningen.
- 311. te Zetten c. a.
- 312. te Aalten A.
- 313. te Aalten B.
- 314. te Barchem.
- 315. te Doesburg A.
- 316. te Doesburg B.
- 317. te Geesteren-Gelselaar.
- 318. te Gendringen-Silvolde.
- 319. te Neede.
- 320. te Varsseveld.
- 321. te Vorden.
- 322. te Westervoort.
- 323. te Winterswijk A.
- 324. te Winterswijk B.
- 325. te Zutfen.
- 326. te Barneveld.
- 327. te Doornspijk.
- 328. te Elburg A.
- 329. te Elburg B.
- 330. te Epe.
- 331. te Ermelo.
- 332. te Harderwijk A.
- 333. te Harderwijk B.
- 334. te Hattem.
- 335. te Heerde.
- 336. te Kootwijk.
- 337. te Nunspeet.
- 338. te Nijkerk.
- 339. te Oldebroek.
- 340. te Putten A.
- 341. te Putten B.
- 342. te Voorthuizen.
- 343. te Wapenvelde.
- 344. te Wezep.
- 345. te Aalst.
- 346. te Gameren.
- 347. te Geldermalsen.
- 348. te Herwijnen.
- 349. te Kuilenburg A.
- 350. te Kuilenburg B.
- 351. te Opheusden.
- 352. te Poederroijen.
- 353. te Tiel.
- 354. te Vuren c. a.
- 355. te Well c. a.
- 356. te Zuilichem.

In de provincie Utrecht:

- 357. te Amerongen.
- 358. te Benschop.
- 359. te Bildt.
- 360. te Doorn.
- 361. te Driebergen.
- 362. te Harmelen.
- 363. te Linschoten.
- 364. te Lopik A.
- 365. te Lopik B.
- 366. te Montfoort.
- 367. te Utrecht A.
- 368. te Utrecht B.
- 369. te Vreeswijk.
- 370. te IJsselstein.
- 371. te Zeist A.
- 372. te Zeist B.
- 373. te Amersfoort A.
- 374. te Amersfoort B.
- 375. te Baarn A.
- 376. te Baarn B.
- 377. te Bunschoten c. a. A.
- 378. te Bunschoten c. a. B.
- 379. te Nieuw-Loosdrecht.
- 380. te Oud-Loosdrecht.
- 381. te Maartensdijk.
- 382. te Renswoude.
- 383. te Soest.
- 384. te Veenendaal A.
- 385. te Veenendaal B.
- 386. te Westbroek c. a. A.
- 387. te Westbroek ca. B.
- 388. te Baambrugge A.
- 389. te Baambrugge B.
- 390. te Breukelen A.
- 391. te Breukelen B.
- 392. te Kamerik.
- 393. te Cockenge.
- 394. te Loenen.
- 395. te Maarssen.
- 396. te Mijdrecht.
- 397. te Nichtevecht.
- 398. te Tienhoven.
- 399. te Vinkeveen.
- 400. te Vreeland.
- 401. te Wilnis.
- 402. te Zuilen.

In de provincie Noord-Holland:

- 403. te Amsterdam A.
- 404. te Amsterdam B.
- 405. te Amstelveen A.
- 406. te Amstelveen B.
- 407. te Bussum.
- 408. te Diemen.

- 409. te 's-Graveland.
- 410. te Hilversum A.
- 411. te Hilversum B.
- 412. te Huizen A.
- 413. te Huizen B.
- 414. te Muiden.
- 415. te Naarden A.
- 416. te Naarden B.
- 417. te Nederhorst den Berg.
- 418. te Ouderkerk A.
- 419. te Ouderkerk B.
- 420. te Sloten.
- 421. te Sloterdijk.
- 422. te Uithoorn.
- 423. te Weesp A.
- 424. te Weesp B.
- 425. te Beverwijk A.
- 426. te Beverwijk B.
- 427. te Haarlem A.
- 428. te Haarlem B.
- 429. te Haarlem C.
- 430. te Haarlemmermeer, Hoofd dorp A.
- 431. te Haarlemmermeer, Hoofd dorp B.
- 432. te Haarlemmermeer, Vijfhuizen.
- 433. te Haarlemmermeer, Oost zijde.
- 434. te Halfweg.
- 435. te Nieuw-Vennep A.
- 436. te Nieuw-Vennep B.
- 437. te Velzen.
- 438. te Westzaan.
- 439. te Wormer.
- 440. te Wormerveer.
- 441. te Zaandam A.
- 442. te Zaandam B.
- 443. te Alkmaar A.
- 444. te Alkmaar B.
- 445. te Anna-Paulownapolder A.
- 446. te Anna-Paulownapolder B.
- 447. te Broek op Langendijk A.
- 448. te Broek op Langendijk B.
- 449. te Dirkshorn.
- 450. te Heer Hugowaard.
- 451. te Helder A.
- 452. te Helder B.
- 453. te Kolhorn c. a.
- 454. te Krabbendam c. a.
- 455. te Oosterend (Texel).
- 456. te Schagerbrug.
- 457. te Noord- en Zuid-Scharwoude.
- 458. te Schermerhorn.
- 459. te Andijk.
- 460. te Enkhuizen.

- 461. te Hoorn.
- 462. te Medemblik.
- 463. te Opperdoes.
- 464. te Urk.
- 465. te Buiksloot.
- 466. te Edam c. a.
- 467. te Holysloot c. a.
- 468. te Landsmeer.
- 469. te Marken.
- 470. te Monnikendam.
- 471. te Nieuwendam.
- 472. te Oostzaan.
- 473. te Purmerend.

In de provincie Zuid-
Holland:

- 474. te Delft A.
- 475. te Delft B.
- 476. te 's-Gravenhage A.
- 477. te 's-Gravenhage B.
- 478. te 's-Gravenzande.
- 479. te De Lier.
- 480. te Loosduinen.
- 481. te Monster.
- 482. te Naaldwijk A.
- 483. te Naaldwijk B.
- 484. te Scheveningen A.
- 485. te Scheveningen B.
- 486. te Schipluiden.
- 487. te Voorburg.
- 488. te Zegwaard c. a.
- 489. te Berkel c. a.
- 490. te Bleiswijk.
- 491. te Capelle' a. d. Ysel.
- 492. te Charlois c. a.
- 493. te Katendrecht.
- 494. te Delftshaven.
- 495. te Hoek van Holland.
- 496. te Hoogvliet.
- 497. te Kralingen.
- 498. te Maasland A.
- 499. te Maasland B.
- 500. te Maassluis A.
- 501. te Maassluis B.
- 502. te Overschie.
- 503. te Pernis.
- 504. te Poortugaal.
- 505. te Rhoon.
- 506. te Rotterdam A.
- 507. te Rotterdam B.
- 508. te Schiedam A.
- 509. te Schiedam B.
- 510. te Vlaardingen A.
- 511. te Vlaardingen B.
- 512. te Yselmonde.
- 513. te Boskoop A.
- 514. te Boskoop B.

- 515. te Hazerswoude A.
- 516. te Hazerswoude B.
- 517. te Hillegom.
- 518. te Katwijk a. d. Rijn.
- 519. te Katwijk aan Zee.
- 520. te Koudekerk.
- 521. te Leiden A.
- 522. te Leiden B.
- 523. te Leiden C.
- 524. te Leiderdorp.
- 525. te Noordwijk aan Zee A.
- 526. te Noordwijk aan Zee B.
- 527. te Rhijnsburg.
- 528. te Sassenheim.
- 529. te Voorschoten.
- 530. te Ter Aar.
- 531. te Aarlanderveen.
- 532. te Alphen.
- 533. te Bodegraven A.
- 534. te Bodegraven B.
- 535. te Leimuiden c. a.
- 536. te Nieuwkoop.
- 537. te Nieuwveen.
- 538. te Noorden.
- 539. te Oudshoorn.
- 540. te Rhijnsaterwoude.
- 541. te Waarder. [ring A.]
- 542. te Oude- en Nieuwe-Wete-
- 543. te Oude- en Nieuwe-Wete-
- 544. te Woerden A. [ring B.]
- 545. te Woerden B.
- 546. te Zevenhoven.
- 547. te Zwammerdam.
- 548. te Bergambacht.
- 549. te Gouda A.
- 550. te Gouda B.
- 551. te Haastrecht.
- 552. te Krimpen a/d. Lek.
- 553. te Willige Langerak.
- 554. te Nieuwerkerk a/d. IJsel.
- 555. te Oudewater.
- 556. te Reeuwijk.
- 557. te Schoonhoven A.
- 558. te Schoonhoven B.
- 559. te Sluipwijk.
- 560. te Waddingsveen.
- 561. te Giessendam c. a. A.

- 562. te Giessendam c. a. B.
- 563. te Gorinchem A.
- 564. te Gorinchem B.
- 565. te Hardingsveld.
- 566. te Langerak.
- 567. te Leerdam A.
- 568. te Leerdam B.
- 569. te Leksmoond.
- 570. te Noordeloos A.
- 571. te Noordeloos B.

572. te Schoonrewoerd.
 573. te Vianen.
 574. te Alblasserdam A.
 575. te Alblasserdam B.
 576. te Barendrecht A.
 577. te Barendrecht B.
 578. te Oud-Beijerland A.
 579. te Oud-Beijerland B.
 580. te Zuid-Berjerland.
 581. te Bolnes.
 582. te Dordrecht A.
 583. te Dordrecht B.
 584. te Dordrecht O.
 585. te Giessen-Nieuwkerk.
 586. te Giessen-Oudkerk.
 587. te 's-Gravendeel.
 588. te Heerjansdam.
 589. te Heinenoord.
 590. te Hendrik-Ido-Ambacht.
 591. te Nieuw-Lekkerland.
 592. te Molenaarsgraaf.
 593. te Numansdorp.
 594. te Ottoland.
 595. te Puttershoek.
 596. te Ridderkerk.
 597. te Rijsoord.
 598. te Sliedrecht c. a.
 599. te Strijen A.
 600. te Strijen B.
 601. te Westmaas.
 602. te Zwijndrecht.
 603. te Den Bommel.
 604. te Brielle.
 605. te Hellevoetsluis.
 606. te Middelharnis.
 607. te Meuw-Helvoet.
 608. te Ooltgensplaat.
 609. te Oostvoorne.
 610. te Rockanje.
 611. te Rozenburg c. a. A.
 612. te Rozenburg c. a. B.
 613. te Sommelsdijk.
 614. te Spijkenisse.
 615. te Stad aan 't Haringvliet.
 616. te Stellendam.
 617. te Zuidland.
 618. te Zwartewaal.

In de provincie Zeeland:

619. te Arnemuiden.
 620. te Domburg.
 621. te Gapinge.
 622. te Grijskerke A.
 623. te Grijskerke B.
 624. te Koudekerke.
 625. te St. Laurens c. a.

626. te Meliskerke c. a.
 627. te Middelburg A.
 628. te Middelburg B.
 629. te Middelburg C.
 630. te Oostkapelle. [ren) A.
 631. te Serooskerke (Walche-
 632. te Serooskerke (Walche-
 [ren) B.
 633. te Oost en West-Souburg.
 634. te Veere.
 635. te Vlissingen A.
 636. te Vlissingen B.
 637. te Vrouwenpolder.
 638. te Brouwershaven.
 639. te Bruinisse.
 640. te Colijnsplaat.
 641. te Haamstede.
 642. te Kamperland.
 643. te Oosterland.
 644. te Scharendijke e. a.
 645. te Wissekerke (N.-B.)
 646. te Geersdijk.
 647. te Zierikzee A.
 648. te Zierikzee B.
 649. te Anna Jacobapolder.
 650. te Krabbendijke.
 651. te St. Maartensdijk.
 652. te Poortvliet.
 653. te Rilland c. a.
 654. te Tholen A.
 655. te Tholen B.
 656. te Oud-Vossemeer.
 657. te Baarland.
 658. te Bieselinghe c. a.
 659. te Goes.
 660. te Heinkenszand.
 661. te Kruiningen.
 662. te Nieuwdorp c. a.
 663. te Wolfaartsdijk.
 664. te Yerseke.
 665. te Axel A.
 666. te Axel B.
 667. te Oostburg.
 668. te Schoondijke.
 669. te Ter-Neuzen.
 670. te Zaamslag A.
 671. te Zaamslag B.
 672. te Bergen op Zoom A.
 673. te Bergen op Zoom B.

In de provincie Noord-Brabant:

674. te Dussen.
 675. te Genderen c. a.
 676. te 's Gravenmoer.
 677. te 's Grevelduin-Capelle e. a.
 678. te Vrijhoeve-Capelle c. a.

679. te Helenaveen.
680. te Helmond.
681. te 's Hertogenbosch.
682. te Heusden.
683. te Meeuwen c. a.
684. te Sprang.
685. te Nieuwendijk.
686. te Alnikerk.
687. te Andel c. a.
688. te Sleeuwijk.
689. te Veen.
690. te Waardhuizen ca.

691. te Werkendam A.
692. te Werkendam B.
693. te Dinteloord ca.
694. te Fijnaart c. a.
695. te Klundert A.
696. te Klundert B.
697. te Moerdijk.
698. te Willemstad.
699. te Zevenbergen,

700. te Hengelo (Overijssel).

*Voor eensluidend afschrift,
Uit naam van de Generale
Synode der Gereformeerde
Kerken in Nederland,*

(w.g.) W. H. Gispen, *Praeses.*
A. Kuyper, *Praeses.*

	Bladz.
Bezwaarschriften tegen de vereeniging.....	13—18.
Aantal en aard.....	14.
Zullen zij in behandeling worden genomen?.....	14, 15.
Wederlegging.....	15—18.
Besluit om deze zaak voort te zetten.....	18.

Behandelingen der punten Van de Memorie Van Toelichting,

1. De grensregeling der plaatselijke Kerken.....	19—23.
2. Roeping onzer Kerken tegenover de Gereformeerden, die nog niet met ons vereenigd zijn.....	23—29.
3. Ineensmelting der plaatselijke Kerken.....	29—34.
4. Samenvoeging der Kerken in Classes en Provinciën 36—39,43, 87—101.	
5. Huishoudelijke bepalingen.....	39—42.
6. Naam der Vereenigde Kerken.....	42.
Eerste besluit.....	45—51.
Antwoord der Voorl. Synode.....	73.
Tweede besluit.....	73—75.
7. Officieel Orgaan.....	52—55.
Zegel.....	55.
8. Opleiding van Predikanten.....	57—65.
9. Zending.....	65—68.
10. Algemeene bezittingen.....	68—73.
Geunificeerde redactie der besluiten.....	83—106.
Concept-besluit van vereeniging.....	106, 107.
Kennisgeving aan de Overheid.....	108.
Eindstemming.....	109.

Tuchtzaken.

Verslag der Commissie naar Baarn.....	10, 11.
Tucht over doopleden.....	11.

Protesten en Verzoeken,

Geuzenkerk te Brielle.....	12, 76
Protest van leden te Winsum.....	76.
„ „ P. VAN HAERINGEN.....	34, 76, 83.
„ „ Ds. W. LAATSMAN.....	31, 77—82.

Aanteekeningen,

Bidstond voor de Synode.....	111.
Vergadering van Deputaten.....	112.

Bijlagen.

- A. Rapport der Deputaten van Leeuwarden.
- B. Correspondentie der Deputaten met de Voorl. Synode van 's Hage.
    »   »   »   »   » Overheid.
- C. Rapport der Synodale Commissie.
- D. Extract notulen der Voorl. Synode van Amsterdam betreffende het besluit
    over den naam der Kerken.

Acta der Generale Synode.